

PREISPITIVANJE VISINE ZAŠTITNOG SLOJA KAPITALA ZA STRUKTURNI SISTEMSKI RIZIK

Na temelju članka 131. Zakona o kreditnim institucijama ("Narodne novine", br. 159/2013.) i članka 5. Odluke o primjeni zaštitnog sloja za strukturni sistemski rizik ("Narodne novine", br. 61/2014.) Hrvatska narodna banka preispituje obvezu održavanja zaštitnog sloja za strukturni sistemski rizik koji su kreditne institucije sa sjedištem u Republici Hrvatskoj dužne održavati u visini od 1,5% izloženosti rizicima odnosno 3% izloženosti rizicima, počevši od svibnja 2014. godine. U skladu s člankom 129. Zakona o kreditnim institucijama Odluka o primjeni zaštitnog sloja za strukturni sistemski rizik pri donošenju zasnivala se na sljedećim pokazateljima sistemskog rizika:

- 1) visokim strukturnim makroekonomskim neravnotežama koje određuju vjerojatnosti i intenzitet potencijalnog šoka za financijski sustav;
- 2) niskoj likvidnosti tržišta nekretnina, odnosno nemogućnosti brzoga i učinkovitog (po primjerenoj cijeni) unovčenja instrumenta osiguranja;
- 3) visokoj razini tržišne koncentracije koja financijski sustav čini ranjivijim;
- 4) operacijama sistemski važnih financijskih institucija s obzirom na vrstu, opseg i složenost poslova, a čiji se povezani rizici nisu mogli riješiti odgovarajućim instrumentima.

Recentna analiza strukturnih elemenata financijske stabilnosti i sveobuhvatna ocjena prisutnih rizika u gospodarstvu, koju HNB redovito provodi¹, upućuju na blag porast ionako visoke izloženosti financijskog sustava sistemskom riziku, zbog čega se zadržava obveza održavanja ovog zaštitnog sloja, i to s utvrđenom visinom stopa (za dvije relevantne skupine kreditnih institucija).

Relevantni pokazatelji sistemskog rizika upućuju na sljedeće:

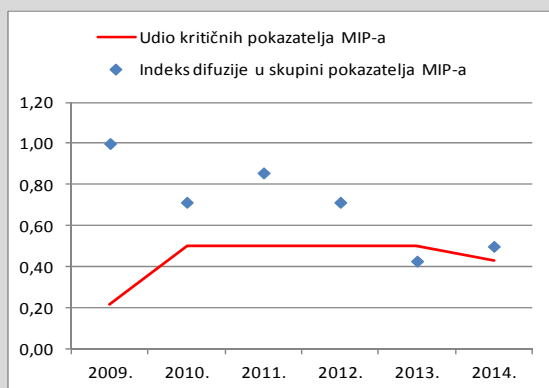
- 1) Prema pokazateljima postupka u slučaju makroekonomskih neravnoteža (engl. *Macroeconomic Imbalance Procedure*, MIP) stupanj strukturnih makroekonomskih neravnoteža nije bitno promijenjen u posljednjih godinu dana, unatoč oživljavanju gospodarskog rasta i poboljšanju vanjskih ravnoteža (Slika 1.). Naime, zaduženost kućanstava i nefinancijskih poduzeća i nadalje je visoka, zbog čega se nastavio višegodišnji trend razduživanja privatnog sektora, koji ograničuje intenzitet oporavka potrošnje i investicija. Usto, strukturne ranjivosti javnog sektora, posebno u obliku visokoga javnog duga, dodatno kočće snažniji ekonomski oporavak.
- 2) U takvim ekonomskim uvjetima, udruženima sa znatnom opterećenošću kućanstava postojećim kreditnim obvezama, aktivnost i cijene na tržištu nekretnina i nadalje erodiraju (Slika 2.).
- 3) Istodobno se visoka koncentracija financijskog sustava dodatno povećala, bitno premašujući europski prosjek (Slika 3.).

¹ Financijska stabilnost, broj 16, godina 9, II 2016., HNB (dostupno na: <http://www.hnb.hr/documents/20182/521139/h-fs-16-2016.pdf/980fd229-8906-49f8-ba71-b827b5f43b2c>)

Naposljetku, u skladu s metodologijom za određivanje ostalih sistemski važnih kreditnih institucija² HNB je identificirao devet institucija od sistemske važnosti (dalje u tekstu: OSV kreditne institucije) za domaći financijski sustav, koje su, ovisno o ocjeni sistemske važnosti zasnovanoj na njihovoj veličini, složenosti, povezanosti s ostatkom financijskog sustava i važnosti za gospodarstvo RH, dužne održavati zaštitni sloj kapitala u visini od 0,2% odnosno 2% ukupnog iznosa izloženosti riziku. Budući da se zaštitni sloj za ostale sistemski važne kreditne institucije i zaštitni sloj za strukturni sistemski rizik sada primjenjuju na ukupan iznos izloženosti riziku, kreditne su institucije dužne održavati samo onaj zaštitni sloj od spomenuta dva koji ima veće stope (članak 139. stavci 1. i 3. Zakona o kreditnim institucijama). Tako bi u slučaju smanjenja zaštitnog sloja za strukturni sistemski rizik u dijelu u kojemu je dosad pokrivan rizik sistemske važnosti kreditnih institucija, OSV kreditne institucije bile obvezne održavati isključivo zaštitni sloj za ostale sistemski važne institucije, odnosno nižu razinu zaštitnih slojeva u odnosu na razinu primjerenu sistemskim rizicima. U skladu s navedenim, s obzirom na to da su sada stope zaštitnog sloja za strukturni sistemski rizik veće od stopa zaštitnog sloja za ostale sistemski važne institucije, OSV kreditne institucije i nadalje su dužne održavati samo zaštitni sloj za strukturni sistemski rizik (Slika 4.).

Zaključno, u ovom trenutku Hrvatska narodna banka neće mijenjati Odluku o primjeni zaštitnog sloja za strukturni sistemski rizik od 19. svibnja 2014., a nastavit će redovito pratiti evoluciju sistemskih rizika strukturne prirode te će krajem godine pristupiti reviziji Odluke usporedno s preispitivanjem zaštitnog sloja kapitala za OSV kreditne institucije prema člancima 137. i 138. Zakona o kreditnim institucijama.

Slika 1. Strukturne makroekonomske neravnoteže još su uvijek prisutne

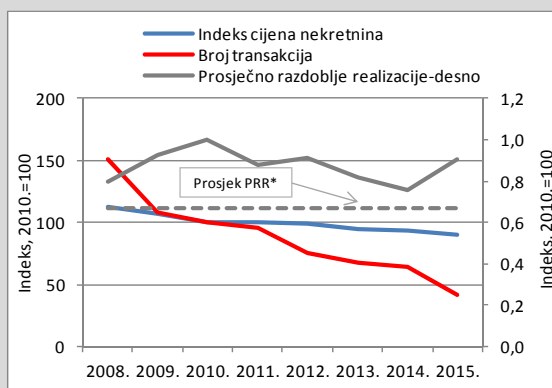
Izvor: Europska komisija

Napomena: Za detaljniju analizu recentne strukture pokazatelja MIP-a

vidi: *European Commission: Alert Mechanism Report 2016*

(http://ec.europa.eu/europe2020/pdf/2016/ags2016_alert_mechanism_report.pdf)

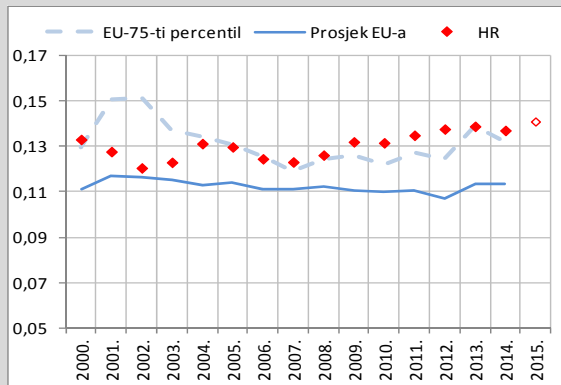
Slika 2. Kretanje cijena nekretnina i njihove likvidnosti ne upućuje na preokretanje trendova

Izvori: DZS; HNB

² Dostupno na: https://www.hnb.hr/documents/20182/121030/tf-s-sjo-spo-pdf-h-postupak_osv.pdf

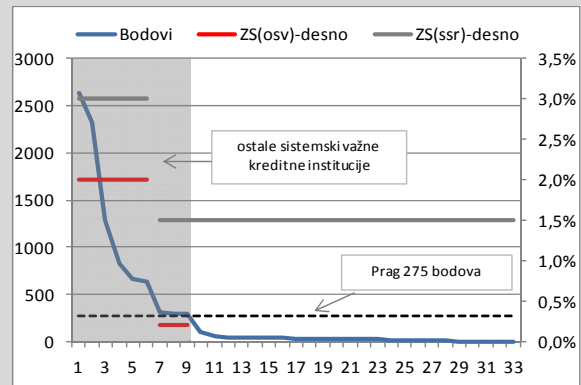
Slika 3. Razina tržišne koncentracije i nadalje je visoka

Izvori: ESB; HNB

Napomena: Podatak za Hrvatsku u 2015. zasniva se na nekonsolidiranim privremenim izvješćima kreditnih institucija.

Slika 4. Pokrivanje rizika poslovanja ostalih sistemski važnih kreditnih institucija

Izvor: HNB

Napomena: U skladu s člankom 139. stavcima 1. i 3. Zakona o kreditnim institucijama kreditne institucije dužne su održavati stopu zaštitnog sloja za strukturni sistemski rizik (ZS(ssr)) odnosno stopu zaštitnog sloja za ostale sistemski važne kreditne institucije (ZS(osv)) ovisno o tome koja je veća. Razina od 275 baznih bodova korištena je kao prag iznad kojeg se određuju kreditne institucije kao OSV kreditne institucije. Više o postupku određivanja OSV kreditnih institucija vidi na:

http://www.hnb.hr/documents/20182/121030/tf-s-sjo-spo-pdf-h-postupak_osv.pdf